

TRIBUNA

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an ..... 20 cor.
pe 1/2 an ..... 10 cor.
pe 1/4 an ..... 5 cor.
pe o lună ..... 2 cor.
N-ri de Duminică pe au 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se întorc.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERȚIUNILE:

de un cr. garmond: prima dată la
10 cor.; a doua oară la 15 cor.; a treia
oară la 20 cor. de fiecare publicație.

Adăți abonamentele, cât și înscrisele
întru susținerea noștră în Arad.

Telefon pentru oră și comenzi

Scrisori adresate nu se pot primi

Anul VIII.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 36.

Politica de rase.

Multe și variatele nevoi ale vieții împing pe oameni la vrăjmășie. Această vrăjmășie s'a arătat încă de mult. In cele mai depărtate vremuri ale istoriei omenesci aflăm pe sălbaticii noștri strămoși războind unul împotriva altuia. Când după sute și mii de ani de trudă și dușmănie, oamenii preistorici au isbutit a alcătui familia — cea dintâi formă a organizării sociale, — vrăjmășia dintre individ și individ, dintre frate și frate s'a potolit. Omul, sălbatic încă, a recunoscut în altul legat de el prin sânge un prieten, și așa, lupta care a fost totdeauna legea de dezvoltare a organismelor vii, a făcut un pas spre progres: a trecut dela vrăjmășia dintre frați, la vrăjmășia dintre familii. Când mai târziu s'a format prin întrunirea mai multor familii tribul — a doua formă a organizării sociale —, lupta a pășit de pe scena mică a familiei împotrivindu-se altei familii, pe cea mai largă a unui trib atacând un altul. Triburile adunându-se la un loc, au alcătuit primele organisme sociale în adevăratul sens al cuvântului, adică popoarele, iar odată cu constituirea acestora (a popoarelor) războiul a mai făcut un pas înainte: indivizii aceluiaș popor înfrățit prin nevoile comune, prin viața comună, prin neputințele comune, n'au mai luptat unul împotriva altuia, ci s'au dușmănit numai cu alte popoare.

In resumat, progresul a mutat războiul de pe scena individuală a oamenilor toți dușmani între ei, pe teatrul mare construit de diferitele popoare. Secolele ultime de civilizație stăruind însă cu toate puterile științei și experienței a înfrăți popoarele, războiul tinde actualminte a face un pas mai departe, a nu mai pune în față popoarele ci unitățile mai mari, adică rasele. Actualul războiu din Asia e, la drept vorbind, adevărata prin fapt a acestei năzuințe care constituie fondul unei legi sociale. Cum s'au înfrățit indivizii, familiile, triburile, s'or înfrăți și popoarele, așa că vechea dușmănie dintre oameni se mai arată doar, prin dușmănia dintre rase.

Față de cultura vremii în care trăim, cultura atât de înaintată și plină de sentimente umanitare, războiul e un arhaizm, un rău, o ticăloșie a trecutului pe care n'am putut-o stârpi pe de-a întregul, și e cu atât mai vinovat, mai rușinos războiul pentru omenire, cu cât are loc între elemente sociale mai restrânse. Pe la 1400 două familii italiene se puteau război fără a mira mult pe contemporanii lor: astăzi luptele dintre Gelfi și Gibelini, dintre Montequi și Copulet, sau dintre familiile engleze de York și Lancaster ne-ar umplea pe toți de indignare, dacă ar mai fi cu putință. Timpurile *vendettei* au trecut (ne place a crede, pentru totdeauna); războiul dacă mai poate avea o justificare, apoi nu o are de cât atunci când pune față în față cele mai mari tabere omenesci: rasele. In asemenea caz războiul devine un stimulent puternic, regretabil, dar folositor, un fel de «rău necesar» care ține deștepte virtuțile primordiale ale omenirii: curajul, devotamentul, eroismul. In respectul acestei legi trebuie se recunoaștem dar că acolo unde cumințenia soartei a pus față în față mai multe rase, a făcut-o anume pentru binele lor respectiv și pentru al omenirii în general. Rusia din lupta cu Japonia va învăța a-și cunoaște lipsurile, ear Japonia va dobândi aceea încredere în sine, fără de care nu se poate realiza progres. De asemenea dacă cu regiunea muntoasă a Ungariei, soarta a pus față pe Români și Unguri, nu a făcut-o fără cuvânt: cel mai tiner vlăstar al rasei latine trebuie să-și împlinească menirea în lume; ne vine timpul, ne chiamă vremea la viața cea mare, la adevărata viață. După-ce Franța și Italia surorile noastre mai bătrâne au luminat, au strălucit, ne vine rindul să ținem și noi sus făclia civilizației. Ear pentru împlinirea unei asemenea meniri, având nevoie de toate puterile noastre cu toții, de cele conștiente ca și de cele latente (ascunse) cumințenia soartei a hotărât, ca Ungurii să ne dea prilej a cultiva sentimentele naționale tocmai din asuprirea ce exercită asupra noastră.

Așa fiind lucrurile, trebuie să înțelegem cu toții că «ori-ce rău, e spre bine» că fiind chemați pentru realizarea unor chestiuni

mai mari, trebuie să ne aflăm pregătiți. Cuminții să se deprindă a înțelege lucrurile astfel: suntem fiți celei mai vrednice rase și suntem cei mai tineri, ce-au făcut frații noștri mai mari, noi trebuie să întrecem, de aceea ne și oțelște soarta mai tare. In greutățile pe care împrejurările actuale nu le impun trebuie să vedem însemnătatea chemării noastre și să fim mândri.

Nimic nu vă putea răsturna marea lege a istoriei, care cârmuește destinele popoarelor cu însăși puterea neînvinsă a soartei. Să învățăm dar a pricepe lucrurile cum sunt: dela aleși se cere mult fiind-că suntem aleși la latinității. Să privim dar cu încredere viitorul.

Un popor nu poate decât să înainteze sau să moară, ear noi ne pregătim a înainta. Înțeleptul cuvânt: «am fi perit dacă n'am fi fost gata să perim» înseamnă că: dacă nu am fi îndurat cel mai mare pericol, n'am fi învățat a învinge, și n'am putea să ajungem, ceea-ce mai mult ca sigur, adică prin însăși legea nestrămutată a soartei, trebuie să ajungem.

Motive șoviniste în cumpăna dreptății.

Un avocat maghiar din Arad divorțat de soția care este o princesă vieneză, se ceartă pentru copil. Vorba e, că de copilul acesta e legată imensa avere princiară din Pâncota. Mama cere copilul, ear tata nu-l dă, motivând între altele că mama urește pe Unguri și și-ar crește copilul în spirit anti-maghiar. Sedria orfanală a orașului Arad a primit motivul șovinismului, adică, că prin creșterea copilului la mamă-sa s'ar nemți și așa a dat copilul tatălui. Forul de apelație administrativ din Arad a aprobat această sentință. Afacerea va merge acum în apelată la minister: Vorba e că și în chestiune de al meu și al tău și-a înfipt șovinismului ghierele.

Vor zice unii, că administrația nu numără, ea face de capul ei; dar judecătorii sunt intacte de șovinism, acestea se țin strict de litera legii. Un caz însă ne arată tocmai contrarul și adică: Un solgăbierău gălăgios într'o scrisoare privată numește pe un bărbat de înaltă poziție

Sirolin

Cei mai excelenți profesori și medicii îl recomandă ca remediu cu efect

contra morburilor de plumăni, afecțiunilor organelor de respirație, precum: bronchită cronică, tuse convulsivă, și mai ales este recomandat Convalescenților după influență. — Sirolinul promovează apetitul și face să crească greutatea corpului, depărtează tusa și flegma și face să înceteze asudarea de noapte. — Din cauza mirosului și gustului său plăcut este luat cu plăcere și de copii. In farmaciile să capătă in sticle de 4 cor. Să fim atenți, ca fle-care sticlă să fie provăzută cu firma de mai jos

277

F. Hoffmann-La Roche & Co. fabrică chimică Basel (Șvețera).

bisericească »hiena diecesei«. Acesta-l face solgăbirăului proces de vătămare de onoare la judecătoria unde aparținea solgăbirăului. Pertractarea se ține de tot fidel la un fum de țigaretă și judele achită pe solgăbirău, pe motivul că de și după lege constituie vătămare de onoare înjurătura solgăbirăului, dar luând în socotință că aceia a fost o evoluție patriotică față de un — vezi Doamne — nepatriot, solgăbirăul este achitat și într'una felicitat de către judecător pentru discursul de apărare. Chestiunea e apelată de vre-o 4 luni și nu-i chip de a mai ajunge la termin, ca cel puțin să vedem dacă și tribunalul din Arad depășește de pe terenul strict legal și motivele streberilor pitulați sub pânza șovinismului, ori va salva reputația judecătoriilor ungurești. Vorba e însă că elementul șovinist s'a ivit în sanctuarul justiției unde se face deosebire între cetățean și cetățean, între onoarea unui cetățean și altuia, aceasta clătină falnică deviză: »Justitia regnorum fundamentum«.

Tată și fiu.

Ni-se cere publicarea următoarelor șire:

Pe cât ne-a însuflețit și pe noi Cermeienii isbânda morală raportată de candidatul naționalist la Pecica, pe atât ne-a supărat purtarea nenorociților preoți dela Micălaca și îndeosebi a lui Ioan Morariu, care e născut și crescut în Cermeiu.

Aceasta purtare nu ne-a surprins însă, căci noi cunoaștem pe Ioan Morariu și știm cum este crescut de acasă.

Se știe adecă, că tatăl preotului *Ioan Morariu*, cu numele *Aron* a lui *Mitroc* este cel mai fanatic propagator al pocăitismului anabaptist, în aceste părți. Crescut deci în acest duh fariseic, nu ne-am mirat că ficiorul falsului apostol al pocăitismului, înfige cuțitul în sinul mamei națiunii și atunci când toți cei buni se alătură la steagul național, — el trece în tabăra guvernului care vrea să ne maghiarizeze.

Să nu vă mirați fraților Micălăceni, dacă odată veți vedea, că preotul vostru Ioan Morariu va trece chiar la turma tatălui, seu la cea a pocăiților!

Un cermeian.

Răsboiul ruso-japonez.

Lupta mare dela Liaoyang și victoria Japonezilor.

După pregătiri și opinteli de săptămâni de zile, Japonezii reușiră să silească pe Kuropatkin să primească lupta decisivă, de care acesta par'că se feria și se îngrozia de voia cu ori-ce preț să fugă la Mukden. Ei bine, planul acesta i-s'a zădărnicit, și acum a fost silit să dea piept de voie de nevoie cu adversarul neluat în seamă de făloșii Ruși. La 31 August deja vestise o telegramă din Petersburg pe baza raportului lui Kuropatkin, că Japonezii au luat ofensiva pe întreaga linie de bătaie, concentrându-se într'o singură armată tustrele armatele japoneze. La 1 Septembrie deja întreagă împregiurimea Liaoyangului oferia un groaznic aspect: 600.000 de puști și 1300 de tunuri vomeau foc diabolic, încât se cutremura văzduhul și pământul, ear' înălțimile din giur sēmēnau cu niște adevărați crateri de vulcani. O depeșă din Londra dela 1 Septembrie vestise erl, că după o luptă desperată Rușii au fost goniți din două poziții puternice. Centrul rusesc s'a retras pas de pas și în fine, cuprinși de o spaimă nebună, ce seamănă mai mult cu panica, Rușii au luat-o la fugă desordonată spre Nord. Atacul în contra centrului rusesc l'a îndreptat generalul Kuroki cu o putere iresistibilă. Se afirma că armata lui Kuroki ar fi trecut lângă Vejiku peste riul Taitse, ceea-ce ar fi însemnat, că retragerea Rușilor este tăiată.

În lupta din ziua primă ambiți contrari s'au apropiat atât de tare unul de altul încât lupta dela distanță cu plumbii a

degenerat în o învălmășeală, în care năvălea om contra om cu baloneta, patul puști și revolverul. Și de astădată Japonezii au dovedit, că sunt atât de voinici, ca să poată da piept în sensul adevărat al cuvântului cu falmoșii atleți ruși.

Ceea-ce am amintit mai sus, au fost evenimentele din 31 August și 1 Septembrie.

Depeșile dela 3 August vestesc că Rușii au fost goniți din toate pozițiile lor, ear Duminecă la 4 Sept. Liaoyangul a fost cucerit de către Japonezi. Armatele reunite sub comandamentul suprem al mareșalului Oyama au atacat cu o energie și rezistență demnă de admirațiunea lumii. Acest atac era îndreptat mai ales contra aripelor armatei contrare cari fiind înfrânte, și centrul a cedat. Într'aceea divisia de împresurare a lui Kurōki parte pe ponton, parte prin apă a trecut dincolo de riul Taitse înaintând apoi în direcția nord-vestică de-a lungul liniei ferate Liaoyang-Mukden spre localitatea Yantai. Când Kuropatkin a prins veste despre aceasta manevră a Japonezilor, imediat a dat ordin pentru retragere, asupra căreia lipsesc amănunte, dar atâta rămâne sigur, că între trupele cari muscau retragerea lui Kuropatkin, și între trupele de urmărire ale Japonezilor a fost luptă groaznică până ce în fine Rușii au luat-o la fugă.

Oștile rușesti bătute cumplit la Liaoyang se adunaseră la Yantai, unde le aștepta nou pericol, deoarece-ce în cale le sta Kuroki cu o divisie destul de tare pentru a desvolta o înverșunată rezistență până s'a propie grosul armatei japoneze sub comandamentul mareșalului Oyama și al generalilor Oku și Nodzu.

Trupele ruse, cari mascau retragerea armatei, căreia Kuropatkin numai după-ce au fost luate fortificațiile dela Vest ale orașului, i-a comandat retragerea, au avut o luptă din cale afară sângeroasă cu armata adversară ca să poată trece dincolo de riul Taitse.

Generalul Kuroki trecând riul Taitse s'a postat în calea lui Kuropatkin pe care

Poesii populare.

Culese de: Sava Ș Demian.

Frunză verde-a pomului
Trece vremea dorului,
Și vârsta feciorului.

A trecut și timpul nost
Când la mine 'n brață-ai fost
Și-mi ziceai cu-o zîmbitură
Dă-mi bădiță-un pic de gură.

Și ți-am dat fără 'nbiere
Că ți gura curat miere,
Și ți-am dat că mi-ai fost dragă
N'am luat vorba de șagă.

Frunză verde-a macului
Fecioru-l dat dracului,
Că te ține cu vorba
Până-ți sărută gura,
Ți-se 'ntoarce pe la spate
Și se duce mai departe.

Lasă mândră nu vorbi
Că nu ști încă iubi,
Că dacă ai fi știut
Nu te-aș fi lăsat, demult,
Numai dragostea ți rece,
Nu mi poți sufletul petrece.

Fetiță, față bărnace,
Dă-mi guriță căta-mi place,
Că și eu o să-ți dau ție,
La toamnă struguri din vie.

Fetiță cu buze moi,
Când treci seara pela noi,
Nu veni pe calea dreaptă,
Ci te du pe ceialaltă,
Să nu știe nimenea
Că tu-ai fost drăguța mea.

Și chiar dac'o fi să vii
Nu călca tare 'n călcâi,
Calcă numa'n degete
Și treci cât de repede.

Foaie verde de nucuț
Am avut și eu drăguț,
Dar' m'a lăsat fără de veste,
Că i-a fost drag de neveste.

Foaie verde de nuc mare,
Măi, bădiță, bădișoare,
Vino eară înapoi
Că-ți dau car și patru boi,
Și-ți dau două vaci cu lapte,
Numa să mă duci departe.

Și de-o fi să te 'nvoiești
Haidem până la Ploiești,
Că e 'n țara Românească,
Nu pot să ne mai găsească.

*
Culese de: Trifu Bacla, Cuzma Dragota și Truica
Vuc din Rudăria.

Frunză verde foaie fragă
Ce mai zici mândruțo dragă

Eu ți-oi zice floare albă
Că de mult mai fost tu dragă
Trandafir roșu 'nflorit
De mulți ani eu te-am iubit.

Frunză verde de mohor
Măi tu neico bădișor
D'ei umbra lumea 'mprejur
Să te 'ntorci ca grâu 'n ciur
Nu-ți vei căpata drăguță
Să-ți fie la inimuță
Precum țe-am fost bade eu
Dragă la sufletul țe

Frunză verde rosmalin
La băbuța tot mai vin
Eu mai vin și nu te las
Să fi mândro cu necaz

Mândruțică mândra mea
De ce ți inima rea
O vrea să strici și pe a mea
Lasă-mă bădiță 'n pace
Că de tine tot imi place
Dară eu am auzit
Că 'ntr'o zi tu ai venit
Și pe min' nu mai găsit

Că bărbatul când venia
Tot cu tine mă mostra
Și zicea că un' că altă
Și trebuia să plec odată,
De răul bărbatului
De gurile satului

voia să-l strângă la Yantai între două focuri. Cu toată încordarea forțelor lor oboșite în luptă fără încetare zile de-a rândul, Japonezii n'au reușit cu planul lor de a impresora pe Ruși și astfel a-i sili să capituleze. **Generalul rus Kuropatkin a reușit să scape de groaznică catastrofă, dar în schimbul nimiciei unei părți bune a armatei sale. Regimente întregi rusești s'au risipit. Arrier-garda care acoperia retragerea grosului armatei rusești, s'a topit aproape toată în infricoșatul foc de artilerie japonez. Rușii scăpați din gura morții la Yantai fug în grabă nebună spre Mukden, urmăriți în continuu și neliniștiți de către Japonezi.** Și ceea-ce este mai însemnat, e că generalul japonez, Kuroki și acum se află în naintea Rușilor, grăbind cu mare zor, să ajungă mai înainte la Mukden, decât Kuropatkin. Se vede deci că Japonezii și-au pus în gând să nimicească dacă nu în luptă decisivă, apoi prin hărțuiri continue oastea rusească ticăloșită și slăbită. În vederea asta Kuropatkin nici nu are de cuget să se oprească la Mukden, ci își caută de drum mai în sus se afle unde-va un loc mai sigur, căci la Mukden, care nu este întărit, l-ar putea potopi Japonezii. Așa s'a sfârșit lupta mare dela Liaoyang: cu bătaia groaznică și fuga rușinoasă a Muscalilor.

Fortificarea Port-Arthurului.

„Die Zeit“ scrie:

Port-Arthurul nu posedă nici o întărire deosebită a orașului, acel puternic sâmbure interior care face o cetate să poată rezista mai departe, chiar după căderea lucrărilor principale de apărare. El e protegiat numai de un brâu și însăși această ultimă linie de apărare s'ar afla, în parte în mâinile Japonezilor. Prin aceasta ar fi decisă și soarta fortăreței. Despre o apărare cu succes nu mai poate fi vorba. Pe zi ce trece se vede mai clar că Port-Arthurul e cu desăvârșire pierdut. Forturile de pe țărm și-au împlinit destul de bine menirea lor, zădărnici încercările Japonezilor de a forța și închide intrarea portului; dar totuși în cursul luptei s'a dovedit că sunt insuficiente. Se știe că adese-orî Togo dintr-o poziție acoperită a bombardat indirect portul și orașul fără ca Rușii

să-l poată împiedeca. În și mai mare măsură este slab frontul de pe uscat. După cerințele moderne, cingătoarea unei cetăți trebuie să fie la o așa distanță în cât să fie imposibilă o bombardare eficace din partea inamicului a interiorului orașului sau chiar peste cetate. Cingătoarea Port-Arthurului n'are o depărtare mai mare de 3—6 kilometri; astfel că Japonezii după luarea pozițiilor înaintate au putut bombardarea de pe Dealul Lupului, peste cingătoare, portul și orașul. Că focul lor a trebuit să fie eficace, o dovedește încercarea disperată a flotei ruse de a eși din port.

La noua fortificare a Port-Arthurului a servit ca bază vechea linie chineză de întărire, care nu era cea potrivită. Frontul răsăritean era bine așezat și n'ar fi căzut așa de repede în mâinile Japonezilor dacă nu li-s'ar fi creat o poartă în urma unei explozii într'un fort din mijloc. Rusia a întărit puternic această parte și ea formează acum sîmburele întregului front de apărare.

Cauza principală a căderii repede a Port-Arthurului va fi alegerea nenorocită în stabilirea frontului nord-vestic. Situația izolată a grupului Ician, lipsa totală a unui punct de sprijin la stînga, înălțimile aflătoare abia la 2 kilometri și cari în parte îl domină au avut de urmare că întăriturile acestea au fost înconjurate și luate aproape fără luptă în nu mai mult de o jumătate de oră. Rapoartele ziarelor anunță despre asalturi, despre succese și nesuccese, toate la înălțimile Ician, de unde se poate conchide că Japonezii au ajuns aci. Dacă înaintea acestui grup s'ar afla o linie de forturi permanente, Japonezilor le-ar fi fost imposibil să ajungă acolo.

Se presupune că Rusia n'a înaintat lucrările la acest front din cauză că întreaga linie de azi era considerată ca întărire interioară și se plănuia construirea unei noi linii de forturi, dar timpul a fost prea scurt pentru aceasta, plus că, după-cum se afirmă, s'au delapidat din bani destinați pentru fortificații.

Știri mărunte la ultimele întâmplări de pe câmpul de război.

— Nu suntem încă lămuriți asupra locului unde se află Kuroki cu aripa dreaptă a armatei Japonezilor. Am arătat altă-dată de ce Kuroki nu trecea la Nord de Taitsiho: îi era teamă ca nu cum-va Rușii cari aveau în stăpânire podurile dela Liaoiang să nu treacă cu puteri covârșitoare la Nord de riu și să zdrobească diviziile japoneze ce s'ar fi hazardat, momite de dorința de a tăea

retragerea spre Mukden. După ce însă din depeși oficiale, resulta că Rușii se află la Nord de Taitsiho deci că Liaoiangul și podurile sunt în mâinile Japonezilor, acest motiv ne mai fiind, aripa dreaptă a trecut peste riu și a ocupat comunicațiile dintre Liaoiang și Mukden. Tocmai valoarea strategică a stăpânirii lui Taitsiho la Nord de Liaoiang arată că trebuie să se fi urmat lupte crâncene pentru această poziție. Centrul aripei drepte japoneze pare a fi la Șunpiaotau, iar aripa stîngă a aripei stîngi mai la Nord.

— După operațiile din urmă se vede că Japonezii caută să impresore cu totul de Kuropatkin. Așa se și declară riths din Tokio. Dacă vor izbuti va avea loc o luptă hotărâtoare nouă, dar de data aceasta cu arme egale, căci nici Rușii nici Japonezii nu au la apus de Liaoiang poziții strategice superioare, deci superioritatea numerică a Japonezilor va trebui să-și facă efectul firesc. Până acuma Rușii s'au luptat în poziții întărite. Acuma vor fi impresurați din trei părți, după ce au fost bătuiți, iar Japonezii fiind plini de încredere și de avânt după biruințele ce-au câștigat. Numai o înfringere a aripei lui Kuroki ar putea întârzia nițel catastrofa. Acuma Japonezii sunt stăpâni pe poduri și pot întrebuița în folosul lor poziția strategică a Liaoiangului.

— Reuter spune dela Tokio 1 Septembrie, că Kuropatkin concentrase la Liaoiang toate zile a făcut împotriva cea mai înverșunată a atacurile Japonezilor. Mareșalul Oyama a aruncat toate trei armatele japoneze asupra pozițiilor întărite și cine apărate ale Rușilor. În sfârșit, Japonezii au reușit să respingă aripa stîngă a Rușilor: dar mult timp nu putură birui aripa dreaptă. În ziua de 1 Septembrie st. n. dimineața, aripa stîngă a Japonezilor a luat înălțimea Hsinlitun la apus de muntele Șasan și rupse linia Rușilor, făcând de nevoie retragerea centrului și aripei drepte a Rușilor. Kuropatkin a fost complet bătut.

— Liaoiangul e în mâinile Japonezilor. Retragerea, zice Kuropatkin că s'a făcut în cea mai bună regulă. Anevoie de crezut; căci asemenea retragere se poate face numai, când dușmanul nu te zărește. Numai arătarea patrulelor de călăreți ai dușmanului și tot ajunge pentru a pricinui o neliniște, pe care abia stăpânește disciplina de fer. Dar o retragere silită de armele dușmanului, în timp ce acesta te urmărește nu se poate face: e mai pe sus de firea omenească; căci panica se produce foarte lesne, mai ales când retragerea avea a se face peste câte-va poduri numai.

NAPOLEON BONAPARTE.

(Urmare.)

În dimineața zilei de 28 Iulie Murat surprinsă pe împăratul cu știrea, că Rușii au luat-o la sănătoasa și, că nici continuarea zilei să nu fie demnă de început, aci primi Napoleon și vestea, că pe de-o parte sultanul Turciei încheiă pace cu Rușii la îndemnul cabinetului englez, pe de altă parte regele Svediei, fostul general Bernadotte, se asocie cu cea mai mare nerecunoștință și infidelitate dușmanului.

Fața lui Napoleon se întunecă la aceasta știre, ear fiind-că dela generalii săi și mișcările lor au sosit vești bune, își continuă înaintarea spre Smolensk fără a sta la îndoială.

Cele două aripi ale armatei rusești, cari pân'acum au operat despărțite una de alta, se uniră la punctul acesta însemnat și se părea că ar voi să opună rezistență victorioasei așule franceze. Napoleon, când zări puternica tabără de 120.000 oameni, strigă plin de bucurie: „În sfârșit îi am în mână!“ dar — se'nșelă din nou. Cetatea se apăra vitejește până-ce ar fi ajuns în puterea Francezilor, însă coloanele de război rusești se retraseră despărțindu-se în două, spre Sant-Petersburg și Moscva.

Napoleon privea dintrun turn al orașului Smolensk văzând depărtarea dușmanului ce se ferea de luptă și geniul lui ager ghici îndată că direcția dublă nu e decât cursă și cele două corpuri de armată se vor uni la aceeași țintă. Dete așa-dar ordinul să urmărească pe Ruși. El însuși se îngrijea de răniți și de întreținerea

soldăților săi cu acea iubire de părinte, care i-a fost cea mai nobilă trăsătură a caracterului său și care ne explică în mod natural alipirea și iubirea aproape fanatică, pe care o simțeau bătrânii lui grenadieri pentru el și pe care o arătau în mișcări și mișcări mișcătoare, dar mai ales la sfârșitul dezastruos al acestei nenorocite campanii.

La această întrebare i-a dat răspunsul rezultatul unei strălucite învingeri. Divizia de armată a generalului Ney bătut lângă Valutina 30.000 de Ruși într'un mod complet și cu toate că victoria fu scump plătită prin moartea viteazului Gudin, totuși acest eveniment neașteptat electriza pe Napoleon și îi redete toată puterea și elasticitatea spiritului său.

Vulturul francez întinse aripile și înaintă în sboru-i îndrăzneț spre sfântul oraș al poporului rusesc!

XVI.

Ager e ochiul vulturului . . . privirea lui pătrunde departe-depart, dar ce e dincolo de orizont; în deșert vrea s'o vadă, ori-cât de înalt ar sbura prin aer!...

Gubernatorul Moscvei, contele Rostopcin adună în Creml nobilimea și burghezimea rusească și tocmai când îi conjura să moară pentru patrie, ușa capelei se deschide dintr'odată și în prag apăru țarul. Cuvântarea și rugăciunea lui pătrunse în sufletul supușilor săi și jurământul, ce l'au depus, a mântuit Rusia.

D'abea plecă țarul d'aci la Petersburg și trimise în locul său la oștire pe Kutusow, pe bătrânul, pătitul și poporalul general, care cu-

Mândruțică fir de grâu
Vrut-aș fi să nu te știu
Că de când te știu pe tine
N'a rămas inima 'n mine
Și câtă a mai rămas
Ea de dorul tău a ars

Frunză verde leuștian
Când eram de nu iubeam
Unde mă culcam, durmian
Dar acu de când iubesc
N'am loc să mă odihnesc

Frunză verde bob de mac
Cum nu-i mândra mare drac?
C'am umblat tot pentru ea
Și nici cum nu-i pot plăcea
Că nu mis frumos ca ea
Frumos nici nu pot să fiu
Apotica eu n'o știu
Și albele n'am de leac
Frumos cum drac să mă fac?

Nici când nu m'am rumenit
Trebuie să fiu urât
Dară mie tot nu-mi pasă
Că nici ea nu e frumoasă
Că frumoasă dacă ar fi
Ea zău nu s'ar rumeni.

E peste putință să se păstreze buna ordine în mulțimea de oameni cari, căzuți, cari se îndesau către locul de trecere. Trecerea unui pod, chiar în timp de pace, cere măsuri extraordinare, ce să mai zicem pentru o trecere în urma unei înfrângerii. Istoria războaielor ne dă destule exemple de efectul ce grămădirea oștilor la asemenea trecători produce. Să ne aducem aminte de retragerea dela 1866, la Königgrätz, când soldații nu aveau răbdare să caute podul, ci se aruncau de-a dreptul în Elba. Să mai amintim de retragerea lui Napoleon din Rusia, a cărui armată s'a desorganizat cu totul la trecerea podului peste Berezina. Și retragerea lui Kuropatkin s'a întâmplat cu împrejurările grozave, ce cunoaștem, ba încă noaptea! Ca să credem că s'a făcut în ordine, ar trebui să fim foarte optimiști.

— Mai rămâne de știut dacă va reuși Kuropatkin a scăpa de sfera de influențe a coloanei dușmane care înaintază dela Sud-Ost spre Yantai. Dacă reușește să scape și de atacul celor două diviziuni ce înaintază la Apus de Liaoiang, atunci sfârșiturile armatei lui vor putea ajunge la Mukden și a se concentra acolo. Japonezii firește că vor face toate silințele de a lovi cu cele două coloane laterale, căci numai astfel victoria lor va fi completă și poate chiar de închierea păcii. Dacă nu, Japonezii vor rămâne cu câștigul ce au făcând pe Ruși să piarză atâția oameni și mai ales atâta material, la Liaoiang, material care le va fi foarte greu Rușilor a și-l procura din nou, aducându-l din Europa.

— Față cu această retragere, ne întrebăm plini de mirare: „Pentru ce a primit Kuropatkin lupta, de ce nu s'a retras, din vreme, de bună voie spre trupele proaspete cari îi sosesc mereu din Europa, ca să primească lupta numai după ce ar fi avut puteri îndestulătoare? Ori poate armata aflătoare în Mangiuria are de scop numai a slăbi pe dușman, cu ori-ce preț, fie chiar cu prețul nimicirii de sine? Se dă oare armatei lui Kuropatkin tot același rol ca și flotei rusești din răsăritul depărtat?

— Liaoiangul e în mâinile Japonezilor. Peste puțin va fi instalat cartierul general al acestora în aceleași clădiri, în cari era al Rușilor, de unde plecau ordinele generalisimului Kuropatkin! După o luptă înversunată de mai multe zile, înfrângerea Rușilor, e desăvârșită. Cu toată împotrivirea lor, Rușii n'au putut păstra nici gara, ci au părăsit toate pozițiile. Retragerea Rușilor e generală și lovitura suferită de armata lui Kuropatkin e așa de grea, în cât, chiar dacă ar fi adevărată știrea fantastică dată de „Matin“, că generalul Linevici îi vine dela Vladivostoc în ajutor cu 30.000 de oameni, ar veni în zadar. Acest general o fi având încă zece zile de marș până la

Liaoiang, deci când ar găsi pe Japonezi bine pregătiți pentru al primi.

— Înfrângerea lui Kuropatkin va avea oare întințire asupra soartei Port-Arthurului? Legătura de fapt între amândouă nu este, dar e de crezut totuși că Port-Arthurul nu va mai putea să se împotrivescă mult atacurilor desprețuitoare de moarte ale Japonezilor. Un lucru s'a dovedit: Port-Arthurul n'a fost așa de lesne de luat cum se credea chiar în unele cereuri militare. Nu se poate tăgăui că întăriturile acestui port au greșeli și lipsuri; dar nu e mai puțin devărat că așa cum sunt, au fost în stare a ține în loc o armată ca a Japoniei. Mil și mil de soldați au găsit moartea vitejilor sub zidurile lui, alte mil au înaintat peste leșurile tovarășilor lor, dar fără a putea izbuti mai mult. Nu se poate face merit numai întăriturilor, ci îndeosebi priceperii, energiei, sângelui rece, cu cari e înzestrat comandantul cetății, cât și vitejiei soldatului rus, care nu stă întru nimic pe jos prin fanatism și dispreț de moarte.

Și dacă azi sau mâine Japonezii vor lua cetatea, prin aceasta Rusia va pierde mult, nespun de mult, în privința politică și militară, dar onoarea armelor rusești v rămâne neatinsă. D'împotriva! Apărarea Port-Arthurului va fi o faptă glorioasă pentru armata rusească.

— Intr'o știre din Tokio se spune că de Marți până la 1 Septembrie au căzut 25.000. Din altă știre se vede că Rușii erau în retragere pe toată linia, încă de Joi trecută dimineața și că la trecătoarea peste Taitsiho a fost Joi aripa dreaptă japoneză se afla la lantai, între Liaoyang și Mukden. O parte din armata rusească, aripa dreaptă n'a putut trece peste fluviul Taitsiho, ci a fost împinsă spre apus și spre sud în spre fluviu. De Duminecă până Joi, zice un raport japonez, s'au pierdut ei 10.000 de oameni.

Din străinătate.

Chestiunea Cretană. O depeșă din Constantinopol spune că Poarta, pe baza raportului ce a primit dela agentul său diplomatic din Atena, a adresat celor patru puteri protectoare ale Cretei, o notă prin care roagă a se respinge cererea înaltului comisar al Cretei, prințul George, privitoare la unirea Cretei cu Grecia.

Politische Correspondenz află din Paris că se confirmă știrea că, afară de Italia, se mai opun Franța și Anglia la schimbarea statului-quo în Creta.

noștea toate obiceiurile neamului său și știa cu ce se poate, cu ce trebuie fanatizat poporul și armata.

Când împăratul Napoleon ajunsese înaintea și privirea sa de vultul se opri pe cupolele aurite ale orașului, putu să observe și aceea cu drumul spre oraș e închis de 120.000 oameni și gurile întunecate a șase sute de tunuri. Trăsurile feței sale se luminară, ochii îi străluciră „Măne veți vedea al doilea Austerlitz!“ zise împăratul generalilor săi.

Intr'aceasta sosesc două cursori. Unul din Spania, anunțând înfrângerea Francezilor dela Salamanca; al doilea din St.-Cloud cu epistolele Mariei Luiza și fotografia regelui Romei. Acesta din urmă repară ce-a stricat cel d'întâiu. Napoleon așeză potretul fiului său pe o șevaletă, ca să-l vadă soldații și să se însuflețească pentru el. „Dacă ar fi de 15 ani am avea originalul între noi“, zise împăratul zimbând.

În ziua de 7 Septembrie Napoleon era deja la orele 2 după miezul nopții în picioare și inspecta liniile de atac. Pe la 6 ciasuri soarele strălucitor și miștos și blânde sale raze erau în contrast mare cu ceea-ce se întâmplă pe pământ.

Lupta o începură Francezii prin o canoadă de 30 tunuri. Rușii nu rămăseră datorți. Intr'aceasta cele două coloane de război se apropiară una de alta. Pe de-o parte gloria, pe cealaltă parte fanatismul religios și patriotic. Ofenzivă și defenzivă, amândouă demne una de alta. Cu prețul sângelui lor propriu câștigară Francezii fiecare pas, cu cadavre își acoperă retragerea Rușii. După amiază la orele 2 vic-

torie e decisă. Rușii au 12—13.000 morți, Francezii d'abea 3000, pierderea totală a Rușilor e 40—50.000 oameni, la Francezi 9—10.000. Patru-zece de generali ruși parte au căzut morți, parte au fost răniți ori au căzut prizonieri. Gloria Francezilor e completată prin luarea a 60 de tunuri și captivarea a 5000 de Ruși. Lutosov lăsându-și răniții pe câmpul de bătălie se retrage în mare grabă între zidurile Moscvei și până când Francezii îngrijesc cu maritimie de răniții părăsiți, Kutusow ia toate măsurile necesare ca să apere sfântul oraș până la cel din urmă strop de sânge.

Dar Rostopcin l'a desmântat. Sufletul lui reușit țesu alt plan: un plan fioros, infernal, care schimbă printr'o lovitură situația și înăbuși strigătul de bucurie a victoriosului dinaintea Moscvei.

Kutusov și cea mai mare parte a locuitorilor p răsiră sfântul oraș și o liniște mormentală domnește în palatele pompoase, când trupele franceze se mutară în etc. Napoleon temându-se de vr'o cursă stătu două zile la îndoială și numai a treia zi își așeză cartierul general în Kremlin. Sgomotul de veselie a soldaților săi îi împrăstie toată grija. Gloria sa militară ajunse prin această expediție culmea măririi sale, cuceririle, fapăturile sale sunt asigurate pentru totdeauna prin acest succes uriaș. Socoteală deșartă! După câte-va ore o mare de flacări înconjură din toate părțile palatul imperial, unde țesu visul său strălucit și dulce și marea de flacări înghiți nu numai trecutul pozitiv, dar totodată și viitorul închipuit.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 9 Septembrie 1904

— **Noul vapor al S. M. R.** — Noul vapor al serviciului maritim român, comandat la șantierul „Loire“ din Franța va fi gata în luna Februarie viitor.

Di locotenent-comandor Periețeanu, comandorul vaporului „Regele Carol“ va pleca la Saint-Nazaire pentru a-l lua în primire.

În luna Septembrie a. v noul vapor ce va fi botezat „România“, a fi asvirlit pe apă.

Se știe că în anul viitor acest vapor va face împreună cu cele două existente serviciul între Constanța și Alexandria (Egipt).

— **Apel.** Subsemnații pioneri ai culturii române ne trimit următorul apel spre publicare căruia îi dăm loc cu plăcere:

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român anul acesta își va și ea adunarea generală la 21 și 22 Septembrie st. n. a. c. în Timișoara metropola Bănatului.

Insuflețit de idea măreață urmărită de Asociațiune, prin ridicarea poporului nostru la cultură și civilizațiune și prin aceste la bunăstare și mărire, apelăm la toată suflarea românească din Bănat, dar în special la confrății noștri preoți și învățători, ca îndemnând și poporul de a lua parte în număr cât de mare, să se prezenteze la numita adunare, încălzindu-se la razele răspândite de acel focal sacru, peste întreg poporul român din iubita noastră patrie.

Ameliorându-se soarta preoțimii și învățătorimii noastre prin ajutor de stat și quinquinale, pe cari direct sau indirect tot poporul nostru le supoartă, cu drept cuvânt poate pretinde deci, ace. popor, ca preoții și învățătorii săi, se fie adevărații pioneri ai literaturii și culturii românești.

În speranță că și acest modest apel va servi ideea sublimă reprezentată prin Asociațiune, salutăm pe mama „Astra“ în mijlocul nostru, dorind ca literatura și cultura poporului român să înflorească, ear reprezentanții ei să trăiască!

Torac, la 3 Septembrie n. 1904.

Paul Tempea, m. p., paroch și vicar protopopesc. V. Petrovici, m. p. preot directorul desp. Torac al Astrei. Mariu Tempea, paroch, Georgiu Lupșă, m. p. preot. P. Avrămușiu, m. p. învățător. Petru Mihailu, m. p. învățător. Nicolau Nnciu, m. p. învățător. Georgiu Serb, inv. și cassarul desp. Torac al Astrei. Iuliu Rașa, inv. D. Têrlău, m. p. învățător.

Mâni nevăzute, reușite aprinseră sfântul oraș și în timp ce materiile bine arzătoare măriră pericolul, apă, pompe și unelte pentru a stinge focul nicăiri! Napoleon privea ca împetrît pustiirea ce-o făcea focul dintr'o ferăstră a Kremlinului; soldații lui fugind înzadar îl roagă pe toți sfinții, să vină și el cu ei. Voia să înfrunte furia elementelor și a trebuit să-l ducă aproape cu forța din acest loc, unde nici viața-i nu mai era în siguranță...

Planul lui Rostopcin succese pe deplin. Neînvinșul francez nu luă în seamă cel mai însemnat factor al rezistenței inamicului: moravurile ruse, și când le-a cunoscut, era deja târziu. Flăcările se stinseră, însă aceste ruine nu puteau servi nici măcar de locuință pe un timp cât de scurt. Nu rămase alta, de cât a lua earăși alternativa: nainte sau înapoi?

De astădată răspunsul veni din cer. În 13 Octomvrie începu să cadă o zăpadă deasă; clima rusească ajută a termina luptele de rezistență a moravurilor ruse.

Napoleon, care după arderea Moscvei avea de gând să meargă la Petersburg, dădu acum ordinul de retragere, căci prin corespondențele fără răspuns perdu atâta timp în cât această întreprindere îndrăzneată s'ar fi schimbat într'o încercare nebuună.

Trad. după Aldor: de Mircea.

(Va urma).

— **Neerolog.** Subscriși cu inima frântă de durere anunțăm tuturor rudeniilor și cunoștințelor, că iubitul nostru soț, respective tată **Aron Pop**, de Baia-mare, căpitan montan în pensie, cavaler al ordinului coroanei de fier și al crucii Francisc Iosif, azi în 7 Septembrie după un morb mal îndelungat a încetat din viață în etate de 80 ani.

Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre odihna vecinică la 8 Septembrie a. c. la 4 ore d. m. în cimitierul român din Oravița. În veci amintirea lui! Veduva Elena Pop născută Login ca soție, Eugen Pop farmacist, Emil Pop director de finanțe subst., Iuliu Pop controlor la vama statului, Aurel Pop casar la societatea Austriacă în Oravița, ca fiu, și Hermina Pop măritată Lazar, ca fiică.

— **Epilog trist.** Se anunță că Enric Dunant, fondatorul „Crucii-Roșii“, e într-o stare desperată, sărac și părăsit într'un ospiciu din cantonul Appenzell (Elveția).

În 1901 Dunant luă cu Frederic Passy premiul fundației „Nobel“ pentru pace, ca fondator al „Crucii-Roșii“.

Din nenorocire acest generos filantrop când primi cel 50.000 lei, întrebunță această sumă în scopuri de binefacere neținând pentru sine nimic și azi se află în cea mai mare miserie având nevoie el însuși să fie ajutat.

— **Distincțiune.** Regele Angliei a acordat însemnele ordinului regal „Victoria“, cu lanț împăratului Francisc Iosif.

— **Itinerarul turneului de conferințe a d-lui A. P. Vojen.** Am anunțat în numărul nostru de ieri seria de conferințe ce dl A. P. Vojen va ține în centrele mai însemnate românești delă noi.

Comunicăm acum itinerarul d-lui conferențiar :

Sep. 9	„	Caransebeș	„	Probl. Nemuririi	
„	10	„	Timișoara	„	Carmen Sylva
„	11	„	Bocșa-Română	„	„
„	12	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	13	„	Oravița	„	Carmen Sylva
„	14	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	15	„	Ecica	„	Carmen Sylva
„	16	„	Banat-Comloș	„	„
„	17	„	Sân-Micl.-Mare	„	„
„	18	„	Banat-Comloș	„	Probl. Nemuririi
„	19	„	Sân-Miclăuș	„	„
„	20	„	Nădlac	„	Carmen Sylva
„	21	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	22	„	Pecica	„	Carmen Sylva
„	23	„	Siria	„	„
„	24	„	Boroșineu	„	„
„	25	„	Buteni	„	„
„	26	„	Halmagiu	„	„
„	27	„	Brad	„	„
„	28	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	29	„	Abrud	„	Carmen Sylva
„	30	„	„	„	Probl. Nemuririi
Oct. 1	„	Orăștie	„	Carmen Sylva	
„	2	„	Blaj	„	„
„	3	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	4	„	Sibiu	„	Carmen Sylva
„	5	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	6	„	Făgăraș	„	Carmen Sylva
„	7	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	8	„	Brașov	„	Carmen Sylva
„	9	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	10	„	Cluj	„	Carmen Sylva
„	11	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	12	„	Năsăud	„	Carmen Sylva
„	13	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	14	„	Gherla	„	Carmen Sylva
„	15	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	16	„	Baia-Mare	„	Carmen Sylva
„	17	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	18	„	Oradea-Mare	„	Carmen Sylva
„	19	„	Beiuș	„	„
„	20	„	„	„	Probl. Nemuririi
„	21	„	Oradea-Mare	„	„

Peste tot locul conferința se va ține seara la ora 8 1/2.

— **Antentat anarchist.** Un agent de poliție, găsind o bombă într'o vespasiană publică, a adus-o la palatul de justiție. Bomba însă a făcut exploziune și a dărâmat o parte a edificiului.

N'a fost nici o victimă.

— **Un nou canal maritim.** Regele Christian al Danemarcei a inaugurat noul canal, ce leagă cu marea orașul Odense, capitala insulei Fionia.

Canalul, care e destul de adânc spre a îngădui celor mai mari vapoare transatlantice de a ajunge până la cheiurile Odensei, a costat 3 jum. milioane de franci; lucrările au ținut 4 ani.

După banchetul ce a urmat inaugurării, a fost o recepțiune la primăria orașului. Regele a convorbit mult timp cu lucrătorii; i-a felicitat de interesul lor pentru dezvoltarea orașului și a spus că se simte foarte fericit știind că nu sunt anarhiști în Danemarca.

Deputatul socialist Marrot a răspuns că anarhiștii n'au ce căuta într'o țară ce are votul universal, în care poporul își poate manifesta voința sa în parlament și controla astfel guvernul.

Christian IX s'a întors la Copenhaga unde a primit pe regele Greciei, venind din Paris.

— **Lovit de fulger.** Lucrătorul Ștefan Holli dela fabrica de ferării din Hunedoara, săptămâna trecută a plecat să intre în lucru la sanatoriul ce se clădește în Geógiu. Pe cale l'a ajuns o ploaie în apropiere de Cristur, după încetarea căreia un trăsnet a lovit în căruța cu care călătoria și l'a ucis. Soției lui și mănătorului nu li-s'a întâmplat nimic.

— **La răpirea atentatorului lui Plehwe.** Un svon s'a răspândit că atentatorul contra lui Plehwe ar fi fost răpit din închisoare de către revoluționari.

În aceasta privință, „Morning Post“ publică următoarele amănunte:

Un individ, în uniformă de colonel de jandarmierie, însoțit de un medic militar și de un jandarm, a prezentat un ordin iscălit de Muraviev, ministrul de justiție, către directorul închisorii și în care se zicea că Sassonoff trebuia să fie predat colonelului.

Medicul, care însoția pe colonel, a examinat pe Sassonoff a fost așezat pe o targă și dus d'acolo. De atunci încoace nu se mai știe nimic de el. S'a constatat că ordinul iscălit de Muraviev era fals.

Nu e sigur încă dacă Sassonoff a fost luat de amicii săi, prin această stratagemă, sau dacă poliția a voit să facă pe Sassonoff să dispară pentru public în chipul acesta, spre a-l avea în mod mai complet în mâna sa.

— **Congregațiunile și Napoleon.** „Archives Nationales“ publică următoarea scrisoare, a lui Napoleon I, datată din Schoenbrunn 12 Septembrie 1809 și adresată ministrului cultelor primului imperiu Bigot de Préamenen:

„Nu voi să am misiuni în Franța. Veți binevoi a adresa o circulară către arhiepiscopii și episcopii Francei, pentru a le face cunoscut că nu cunosc pe nimeni din cler de cât pe ei, pe parohi și pe ajutoarele lor. Nu voi ca misionarii să parcurgă țara ca predicatori ambulanti. Dau în acest sens ordin ministrului poliției și d-voastră veți înțelege cu marele Almsimer. Nu voi misiuni de nici un fel. Permisesem misionarilor ca să se stabilească la Paris și le-am acordat o casă. Rechem totul. Mă mulțumesc a exercita religionea la mine, dar nu mă îngrijesc de propagarea ei în străinătate. Acești misionari sunt de altfel pentru cei cari îi plătesc; pentru englezii, dacă aceștia vor serviciile lor. Propuneți-mi un proiect de decret în această privință. Vreau să sfârșesc cu dînșii. Vă fac răspunzător, dacă la 1 Octobrie vor fi în Franța misionari sau congreșiuni. Napoleon“.

— **Innot de 6 ore în Mare.** În noaptea de 21 August st. n. căzu pe timpul călătorie dela Messina la Malta a vaporului „Lederer Sandor“ de pe bord în mare marinarul Frantz Sprach care adormise. Nimeni n'a observat dispariția lui și deci nu s'a făcut nimic pentru scăpare. Ssprach trezit de neașteptatul și pericolul dus începu să innoate din toate puterile și pentru a fi liber se desbracă de toate hainele ce purta.

În fine după șase ore de innotat, când puterile începură al părăsi, Sprach observă luminii și începu aștriga din toate puterile sale. Era un vapor italian care-l auzi și-l scăpă. Salvatul fu scos din apă îmbrăcat și încălzit și apoi dus din Palermo spre Fiume.

— **Cultul religios la Japonezi.** Corespondenții marelor ziare europene trimiși în Japonia, ne dau cele mai curioase relații despre credința religioasă și despre superstițiile bravei populații din imperiul lui Micado.

Doctrina religioasă a Japonezilor este mai liberală decât cel mai pur protestantism creștin;

în schimb miturile și superstițiile sunt mai numeroase decât la ori-care alt popor din lume. Japonezii sunt monoteiști însă concep „împărăția lui Dumnezeu“ pe baze monarhice federative. Așa că zeului suprem „Thao“ îi atribue numai oficiul de înalt supraveghetor peste nenumărații zei mai mici sau „vicezei“, cum s'ar zice în limbajul politic pământesc. Aceștia din urmă au atribuțiuni speciale „Sho-Tse“ protejă copii „Ho-teido“ protejă pe soldați în război, „Shiow-Ro“ dăruiește viață lungă oamenilor, etc. Raporturile dintre zeu și zeu sunt mai mult correlative decât ierarhice; puterea unuia încetează acolo unde începe puterea celuilalt. Așa voeste „Thao“, stăpânul stăpânilor! Dar Thao are un fiu — unii îl zic „Budha“, alții „Shinto“ — care a propovăduit printre pământeni sfintele învățături. Pentru restabilirea paternității acestui fiu Dumnezeesc s'a vărsat mult sânge japonez. Poporul japonez e și acum împărțit în două mari partide religioase: unul pretinde că adevăratul fiu al lui Thao este Budha, pe când celalalt susține dimpotrivă că Shinto. De fapt Budha și Shinto sunt două personalități filozofice cari reprezintă două doctrine religioase deosebite. Doctrina lui Shinto e îmbrățișată mai mult de clasele superioare fiindcă are un caracter autocratic pronunțat, are un caracter autocratic pronunțat, pe când aceia a lui Budha — fiind prin excelență democratică — a pătruns mai mult în poporul de jos, la clasele muncitoare.

Până la 1867, budismul a fost religia de stat; atunci, în urma unei revoluții, pornită și susținută de clasele superioare, partizanii lui „Shinto“ au reușit să declare ca religie de stat învățăturile acestuia.

Muzeele europene au cumpărat atunci prețuri de nimic, numeroase statui de argint și aur reprezentând divinități budiste.

Japonezii nu oficiază decât un singur serviciu religios; acesta se referă la cultul morților. În fiecare casă se află un mic altar în care membrii familiei cântă dulos și falnic cântece religioase în amintirea rudelor și prietinelor repauzați.

Cea mai mare sărbătoare a lor este „Masturi“ (ziua morților) care se sărbătorește la 15 și 16 Iulie. În aceste zile nu se lucrează nimic. Întreg poporul stă în contemplație gândindu-se la ființele ce i-au fost dragi și roagă pe Thao să îngăduie ca sufletele repauzaților să se pogoare în altar, să viziteze pe membrii familiei cari sunt în viață.

În acele zile cimitirile sunt luminate cu lampioane și tot astfel porțile și intrările caselor. Se atarnă lampioane albe pentru sufletele rudelor și prietinelor morți de curând, și de culoare galbenă ori verde pentru străbuni. Sufletele se coboară din „Yamato“ și parcurg o distanță de 3 miliarde 600.000.000 Ri (1 Ri 4 km.), până la pământ: familia trebuie să le pregătească pâine de orez și beuturi răcoritoare.

Dar vizita nu poate dura mult căci sufletele trebuie să cuture în aceste 2 zile toate locurile pe unde au umblat când trăiau pe pământ. De aceea fiecare membru al familiei trebuie să arunce la marginea drumului câte un ban ca să aibă sufletele, cu ce plăți vămilor. E ușor de priceput cât de mare trebuie să fie afluența cerșetorilor pe drumuri în acele sărbători.

Superstițiile Japonezilor sunt destul de interesante. Popor religios prin excelență, crede în puterea duhurilor rele, în spiritism, în arta prezicerilor, în puterea vânturilor, în blesteme, descântece, vraje și tot soiul de farmece.

Sunt zile bune și zile rele, ceasuri aduceătoare de noroc, și ceasuri de primejdie. Cine vrea să facă o întreprindere oarecare trebuie să consulte mai întâi un calendar: aci sunt însemnate toate zilele ceasurile bune și rele.

Noaptea zilei de 2 Ianuarie este noaptea viziunilor. Fiecare notează ce a visat în aceea noapte și caută în cartea pentru talmăcirea viselor ca să vadă ce i-se va întâmpla în cursul anului. Talmăcirea viselor este o meserie bănoasă la Japonezi. Se întâmplă de multe ori ca izbândirea să fie tocmai contrarie de aceia talmăcitorul trebuie să aibă dibăcia oracolelor grecești dacă voeste să nu-și piardă clientela.

Cine visează că a ucis, se așteaptă la o fericire mare; cine visează că a găsit bani, va pierde ceva; cine visează că e nenorocit va câștiga ceva; văzând în vis luna și soarele căzând, își vor muri părinții; tunetul însemnează ceartă, ploaia la crimă, zăpada, abundență, etc.

Sunt semne bune și semne rele: dacă o pasăre intră în casă pe fereastră, însemnează noroc; a întâlni pe drum un dric cu mori însemnează că zeii te protejază, dimpotrivă, dacă dricul trece pe dinaintea casei, trebuie să închizi ușile și porțile, căci sufletul vre-unui membru viu din familie va căuta să însoțească pe mori în „Yamato“ și astfel vei pierde pe vreunul din al tăi.

Japonezii nu se culcă nici-odată cu capul spre Nord și picioarele spre Sud, căci aceasta e poziția celor morți. În toate hotelurile se află câte o busolă care să determine direcțiunea celor patru puncte cardinale, altfel antreprenorii ar risca să nu aibă nici un mușteriu.

Oaspeții se supără dacă la masă le vei așeza lingura pentru orez la stânga farfuriei, căci astfel se servesc criminalii și făcătorii de rele. Nimeni nu-ți va primi un cadou dacă nu-l vei însoți de „Roshi“ (o bucată de hârtie albă), căci numai morții trebuie să primească cadourile desvelite.

Cu foarte mare greutate s'a putut introduce în Japonia obiceiul de a se fotografia oamenii, căci poporul crede că cine va pierde câte o părticică din suflet ori de câte ori se lasă să fie fotografiat.

Japonezii au o mulțime de „zeități ale casei“ pe care le stimează și le cinstesc la zile mari ca să favorizeze prosperitatea familiei și să o protejeze la nevoie. Așa de pildă este zeita „Ben-Zai-Ten-Njo“, mama lui Budha, care întrupează caracterul și hărnicia femeii-mame. Ea este prototipul gospodăriei care și consacră toată viața pentru buna propășire a familiei. „Ben-Zai-Ten-Njo“ are 15 (cinsprezece) copii cărora le-a distribuit roluri precise și i-a deprins cu câte-o anumită meserie. Așa unul e bancher, altul medic, altul croitor, altul gazetar, etc., numai al 15-lea nu are nici o ocupație și trăește nenorocit. El reprezintă pe fiii neascultători, cari din cauza nehrâniciei lor ajung nenorociți.

Rolul principal al „zeilor casei“ este de a înzestra pe oameni cu diferite daruri ca: sănătate, viață lungă, bogăție, talent, glorie, dragoste și mulțumire.

Zeul suprem al casei se numește „Hotei“. Își petrece timpul într-o somnolență și ascultă poveștile pe care copii i-le șoptesc la urechi în vreme ce el dormitează; e scurt și gros ca un butuc, — tipul japonezului.

„Shiov-Ro“ se numește zeul care dăruiește viață lungă oamenilor; are înfățișarea unui moșneag venerabil cu capul mare, cu barbă lungă și albă ca zăpada, cu fruntea lată și dreaptă. Are capul mare — zic japonezii — fiind că cugetă neîncetat cum să facă pe toți oamenii fericiți.

„Tossi-Tocu“ se numește zeul talentelor; părul lui e blond, fruntea lată de artist și ochi vioi cercetători.

„Daicocon“ este zeul bogăției și e foarte darnic cu Japonezii; are înfățișarea unui bătrân fudul îmbrăcat în haine de mătase galbenă și poartă veșnic subțiori un sac cu comori pe care le împărțește muritorilor.

Există și zeul sărăciei, el se numește „Rathse“ și de multe ori e mai activ în îndeplinirea serviciului său decât Daicocon.

Afară de acești „zei ai casei“ se mai află o mulțime de demoni — spirite rele însă nu în sensul diavolului din doctrina creștină, ci mai mult un fel de păcălă din poveștile noastre populare. Demoni japonezi sunt tipuri vesele, care neacăjese pe oameni păcălindu-i neconștient.

Japonezii de și cred în nemurirea sufletului, nu cred în „Judecata de apoi“ și deci moartea la ei nu însemnează că sufletul va merge în iad ci în „Yamato“, — locul fericirii fără de sfârșit. Frica de moarte e necunoscută Japonezului și poate această credință contribuie în mare măsură la câștigarea victoriilor din Manciuria!

— Conferența D-lui A. P. Vojen în Lipova. Dl A. P. Vojen, Mercuri după amiază a ținut în Lipova conferența sa despre „Carmen Sylva“. Publicul, adunat din elita societății române din Lipova și Radna, a savurat cu admirație pe distinsul conferențiar. Și îndeosebi intelectualii, la acărora mentalitate s'adresează gândirea subtilă și elegantă înveșmântată într-o limbă atât de perfectă ca și limba pe care o vorbește Dl Vojen.

Proxima conferență o va ținea Dl Vojen în Biserica-albă, cu prilejul adunării generale a învățătorilor din diecesa Caransebeșului, care se va ținea Duminică și Luni. D-aci va merge la Lugoj. Înșeralul publicat și în numărul nostru de azi, se modifică, prin urmare.

— **Cortesiri americane.** În America, țeara progreselor, din multe puncte de vedere, nu se mulțumesc, în luptele electorale, să se denigreze numai cu discursurile, ci întrebunțează în același scop și cinematografele. Astfel, la întrunirile preparatorii pentru alegerea de președinte al Statelor-Unite, adversarii actualului președinte Roosevelt, fac producțiuni cinematografice în care-l arată pe acesta în situațiunile cele mai caraghioase. Ca să-l discrediteze cu desăvârșire îl arată îmbrățișându-se și apoi plimbându-se în trăsură cu bătrânul negru Washington beat.

Reproducțiunile cinematografice și le-au procurat puind pe un actor, care și-a făcut figura lui Roosevelt, să combine și să execute scenele pe care le-au fotografiat și au umplut America cu ele.

— **De pe insula Iava.** Un comerciant olandez Van Beuren, înoptând într-o pădure din insula Java, a dat peste o familie de pithecanthropi, ființă care dispându-se din seria maimuțelor mari, formează prima catenă a lanțului omenesc. S'a oprit apoi în acea pădure cu doctorul american Werdehouse, unde a stat trei luni pentru a studia aceste interesante antropoide.

După spusa lor, pithecanthropii sunt foarte puțini numeroși, așa că se credea că nici nu mai există. Trăiesc pe copaci înalți într'un fel de cuiburi mari, unde se acoper noaptea cu un fel de învelitoare făcută de ei din fire vegetale. Au câte-va sunete articulare, prin urmare câte-va cuvinte. Umblă gol, dar femeile lor își atârnă la gât salbe de bețișoare și de fructe.

Van Beuren și Werdehouse au publicat descoperirea făcută de ei și invită pe naturaliști să se ducă a studia aceste interesante exemplare ale umanității primitive în locul indicat de ei.

Avis.

Să aduce la cunoștința P. T. Domniilor membrii ai Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului și a publicului interesat că sosind numai azi biletele de cătorie pentru adunarea generală ținândă în Biserica albă, tot numai azi s'au putut expeda la adresa președinților de despărțeminte, de unde se pot căpăta.

Bocșa-montană în 20 August (6 Sept.) 1904.

Ioan Marcu,
not gen. al Reuniunii

Telegramele zilei.

Bad Gastein. M. Sa Regele României a părăsit Bad-Gastein la orele 8.45 dimineața, petrecut fiind până la gară de marele duce de Mecklenburg-Strelitz.

Despărțirea a fost foarte cordială. Regele se află foarte sănătos și și-a exprimat deplina sa satisfacție pentru timpul petrecut în Bad-Gastein promițând că va veni cu siguranță la anul viitor.

Regele a plecat apoi la München. **Salzburg.** M. Sa Regele României a sosit aci la orele 12.30 din zi, venind dela Bad-Gastein cu un tren special.

Suveranul a fost salutat la gară de ministrul României la Petersburg și de doamna Rossetti-Solescu, precum și de dl consilier aulic baronul Myrbach.

După dejun, la care au fost de asemenea invitați dl și d-na Rossetti-Solescu, baronul Myrbach și celelalte personaje aflate la sosirea regelui, Suveranul a părăsit împreună cu suita sa Salzburgul îndreptându-se spre Rerchtesgaden (Bavaria).

Viena. MM. LL. regele și regina României la reîntoarcerea lor în țară se vor opri două zile la Viena, unde vor sosi la 27 Septembrie.

Comitetul aranjator din Timișoara publică următoarea programă

a festivităților, ce se vor aranja cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii la 21 și 22 Septembrie st. n. 1904 în Timișoara:

1. La 20 Septembrie întâmpinarea la gară a comitetului central.

2. Tot în acea ziua sara de cunoștință și cină comună în hotelul «Principele de Coroană».

3. La 21 Septembrie dimineața participarea la serviciul divin la biserica gr.-or română și cea gr.-cat română din Timișoara-Fabric.

4. La 11 ore înainte de amiază I-a ședință a adunării generale în sala mare a hotelului «Principele de Coroană».

5. După amiază la 2 ore banchet tot în acea sală.

6. Seara la 8 ore concert tot în acea sală.

7. La 22 Septembrie la 10 ore înainte de amiază a II-a ședință a adunării generale.

8. Tot în acea ziua după amiază la 4 ore ședință festivă a secțiunilor științifice-literare în sala mică a hotelului «Principele de Coroană».

9. Sara petrecere de joc în sala mare a hotelului.

În Timișoara cortele private pentru publicul, care vine la adunarea generală, nu stau la dispozițiune, fie-care oaspe poate căpăta chilie numai în hotel; deci toți aceia, cari voesc a participa la adunarea generală, sunt rugați până inclusive 18 Septembrie a comanda chilie la președintele comisiunii de încuarterare Dr. Aurel Cosma avocat în Timișoara, căci alt-cum comisiunea de încuarterare, fiind mare circulația călătorilor străini în Timișoara, nu va fi în stare a acvira chilii cerute la timp întârziat; tot-odată sunt rugați cu aceasta ocaziune a înștiința că voesc ori nu a participa la banchet, ca comitetul aranjator să se poată de timpuriu orienta.

Dacă oaspeții, cari comandează, cortel vor înștiința, că cu care tren ajung la Timișoara, la gară vor fi așteptați de membrii comisiunii de cuarterare, ca să le comunice că pentru fie-care oaspe în care hotel e chilie comandată.

Timișoara, la 19 August 1904.

Comitetul aranjator.

ECONOMIE.

Arad, 3 Septembrie

Toamna și pomăritu!

II.

(Prăsnea, plantarea, curățirea, săpatul și gunoșitul pomilor).

Căutăm locul unde avem se așezăm pomișorii, — și ne apucăm de făcutul gropilor. Oamenii nostri au greșala că fac gropile numai cât abia încep pomișorii, ba le îndeasă apoi rădăcinile cu piciorul, prin ce strică numai, căci asemenea pomișorii se uscă și și dacă nu, apoi cresc în silă, lucrând ast-fel în zadar.

Ca lucrul să nu ne fie în zadar, trebuie ca gropile să le facem mai mari ca pomișorii. Și anume în laturi să fie groapa ca 2—3 schioape mai largă de cum stau rădăcinile pomișorului, iar în afunzime să fie cu 3—4 schioape mai adfundă de cum trebuie să așezăm pomișorul. Apucându-ne de săpatul groapei pătura de deasupra a pământului cât putem lua cu harșeu un rând îl punem de-oparte deschilint de celalalt, ca acesta fiind mai bun să-l punem pe fundul groapei unde au să fie rădăcinile pomișorului.

Pomișorii îi punem acum toamna după-ce încep frunzele a cădea și nu mai umblă sucul nutritor.

Mal bine e însă a amâna transplantarea pomișorilor până primăvara îndată ce s'a sbicit pământul până nu dă sucul nutritor (mâzga), cam prin luna lui Martie. În cazul acesta mai siguri suntem că se prind, căci cei mutați toamna, fiind iarna geroasă, pot degera — nefiind pământul așezat și bine încheșat în jurul pomișorului străbătând ast-fel frigul cu înlesnire la rădăcină. În cas că nu e iarnă prea geroasă, transplantarea de toamnă e cu mult mai bună ca cea de primăvară, din cauză că până primăvara pământul e așezat în jurul rădăcinilor și așa pomișorii încep a odrăsli cu putere.

Dar chiar amânând transplantarea pomișorilor pe primăvară, totuși gropile trebuiesc făcute de cu toamnă, căci prin înghețul de iarnă pământul se îmbunătățește frăgezindu-se și mărunțindu-se.

La transplantarea pomișorilor să avem grije, când cu scosul lor să nu le vătămăm rădăcinile — tragem mai întâi cu sapa pătura de pământ de deasupra dinprejurul lor — apoi cu harșeu săpăm numai pe de-o parte cu grije desgolind rădăcinile și apoi ne mutăm de cealaltă parte tot asemenea făcând, (când săpăm stăm cu o latură a trupului spre trunchiul pomișorului, ci nu săpăm stând cu dosul ori cu fața nici când câtră pomișor.) tragem apoi încet pomișorul desgro-pându-l încă frumșel rădăcinile ce s'ar mai ținea.

Pomișorul ast-fel scos îl rotunzim rădăcina principală mai tare, iar cele laterale mai puțin, cele firese însă nu e iertat a le vătăma de loc. Tăctura la rădăcinile rotunzite trebuie făcută de așa ca să vie în jos pe pământ, ungându-o cu balegă. Ne apucăm acum și pământul cel pus de-o parte, săpat de deasupra, îl așezăm pe fundul gropii și când s'a infundat groapa într-atât cât să rămână loc numai pentru cât are pomișorul lipsă îl așezăm frumos având grije ca să nu-l fie rădăcinile înfrânte — presărăm apoi pământ țarinos care ar fi bine să fie împreunat cu gunoiu putred, grijim ca rădăcinile să se îngroape bine umplându-se toate golurile spre care scop apăsăm încetinel cu mâna, ba din când în când și scuturăm așa mai domol pomișoru, turnând apă din greu până se face ca un fel de nomol pământul pus deasupra, apoi punem stratul cel din urmă de pământ când apoi îndesăm încetinel jur-împrejur și cu piciorul.

Vom fi cu o deosebită îngrijire să nu îngropăm pomișorii mai afund de cum fusese de de unde i-am luat, căci vor rodi rar, ba chiar de loc uneori.

Prăsirea anume din simburii e cu mult mai bună, ca aducând pomișorii creșcuți (pociumpi) din pădure. Pentru prăsire sunt mai buni simburii scoși din poame, pădurețe mari, coapte și crescute în fața soarelui — cei seci micuți ori vechi nu sunt buni.

Având sâmburii, ne alegem un loc în grădinuță sau și airea, numai să fie scutit de găini, porci ori alt-ceva și atât de mare după câți pomi vrem să prăsim. Locul acesta îl săpăm afund cu harșeu, îl gunoim bine cu gunoiu putred, îl mărunțim bine cu grebla, îl facem în formă de strat și cu un gătej trăgând în rënduri drepte și în depărtare de 2 schiope, brezde în formă de brăzdulețe așezăm în ele sâmburii iar în asemenea departare, și presărăm apoi țărînă infundând sătulețele. În ajutorul înghețului punem apoi un așternut subțirel de gunoiu putred ori de frunziș, pae, pleavă ș. a.

Tot asemenea urmăm și la prăsirea de pruni, nucii, cireși, perșei etc. numai cât simburii acestora îi sămănăm și mai rar și îndată ce am mâncat miezul de pe ei, căci alt cum răsar abia la 1 și la 2 ani chiar. Simburii acestor pomi trebuiesc aleși din poamele cele mai frumoase mai coapte și de soiul mai bun, căci aceștia apoi nu mai au lipsă de altoit.

Pentru ca și simburii acestor pomi să răsar în primăvară avem să purcedem în modul următor: într-o cutie punem un strat de pământ jilav, peste acesta așezăm rënduri-rënduri simburii și apoi umplem cutia cu pământ și așa plină o îngropăm într-o gaură anume făcută în grădină, la afuzime de peste 2 schioape bune. În primăvară cât ce s'a descheșat pământul scoatem cutia o ținem în casă sub laviță, dar jilăvind într-una pământul din ea; când vom observa că încep a se desgăuca simburii îi luăm frumos și îi sămănăm în grădină în stratul anume destinat, unde în curând au să răsar, mai ales dacă am nimerit și un timp cam ploios, iar de nu, avem să udăm noi mereu și ne vom ajunge scopul.

Simburii de mere, pere îi sămănăm toamna târziu când îngălbînându-se frunzele pomilor încep a cădea. Îi putem sămăna și primăvara cât ce s'a descheșat pământul, dar mai bine reușesc cei de toamna. (Va urma.)

Bibliografi.

A apărut:

Amicul tinerimei foaie de cunoștințe folosite pentru educarea tinerimei române. Director, proprietar și editor I. Moisiș, directorul gimnasiului din T.-Jiu.

Amicul Tinerimii, ce intră acum în al doilea an, continuă a da tinerimii române o lectură aleasă și variată, care să-i nobileze inima, să-i instruiască spiritul și să-i dea cunoștințe pentru viața practică.

Tinerimii noastre setoase după învățături solide, doritoare de a se instrui, i-a lipsit până acuma o ast-fel de revistă. Amicul Tinerimii însă va îngriji a-i da materialul necesar pentru studiul mai întinse, indispensabile astăzi mai ales — de când cu introducerea examenelor de absolvire de gimnasiu și liceu.

Amicul Tinerimii dorește să se umple această lacună. El va publica deci deosebite istorioare, nuvele și romane istorice și științifice, care vor dezvolta simțul de dreptate, adevăr și onoare, — va îmbogăți sufletul cu cunoștințe asupra vieții și lumii, — va publica biografii de oameni mari, care au avut o influență puternică asupra formării caracterelor, — apoi descrieri geografice din țeară și străinătate, schițe de istoria antică și modernă, — va explica tainele și minunile naturii, — va ține în curent pe tinerii sel cititori cu invențiunile moderne, — va descrie lumea tinerului cu plăcerile și necazurile ei, — va fi deci un prieten sincer al tinerimii.

Având tot sprijinul, revista va fi ilustrată. Abonamentele și ori-ce privește revista, se vor adresa la Redacția „Amicul Tinerimii”, Târgu-Jiu. (România). Abon. pentru Ung. 8 cor. an.

Publicare.

Prin aceasta se face publicamente cunoscut, ca târgul de țară în Comuna Totvârad se va ținea la 27 Septembrie 1904.

Se poate comunica cu trenul din toate părțile.

Totvârad 12 August 1904.

Tomușia.
notar.

386

Licitațiune minuendă.

Pentru renovarea bisericii rom. gr.-or. din Călacea (comitatul Timiș, p. u. Orșfalva), se escrie licitațiune minuendă verbală și cu oferte închise, cu prețul de exclamare 2745 cor. 63 fil.

Reflectanții înainte de licitațiune au să depună vadiu 10% în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de renovare, se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Licitațiunea verbală se va ținea Luni în 30 Aug. (12 Sept.) a. c. la 11 ore înainte de amiază în localitatea școalei confessionale din loc, ear ofertele închise, se pot presenta la oficiul parochial numai până la 9 ore înainte de amiază a aceleiași zi.

Călacea la 18/31 Aug. 1904.

Comitetul parochial.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Un harnic comis (manufacturist) cu praxă mai îndelungată, află imediat aplicare la domnii

Ioan Comșa & fiu
Seliște.

366 1—3

Damele Engleze, nici odată nu folosesc cremă, ci lapte de castraveți, care se poate căpăta în calitate veritabilă engleză în farmacia lui Balassa K. Budapesta, Erzsébetfalva. Are efect necondiționat sigur și este un mijloc cosmetic inofensiv, care deja după-o scurtă folosire îndepartează alunitele petele de ficat, zgrăbunțele nutesseri, și tot felul de impurități faciale, dând teantului un aspect tinăresc și vior. Să fim cu atențiune, că pe fiecare flacon să se poată ceti numele lui Balassa. Un flacon 2 cor., săpun de castraveți veritabil englez 1 cor, pudră de castraveți 1 cor. 20 bani. Se poate căpăta în ori-care farmacie; prin poștă se trimit de către farmacistul Balassa Kornél, Budapesta, Erzsébetfalva Deposit principal la farmacia lui Földes Kelemen, și drogueria lui Vojtek és Veisz. 367

Avis

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că

Cafeneaua „Japan”

transformată conform recerințelor prezentului a trecut cu ziua de 8 Sept. 12 ore meridiane în posesiunea mea.

După experiențe de mai mulți ani, pe cari le-am câștigat în cafenelele de primul rang și în kioskul din parcul Baross din Arad, am ajuns în plăcuta poziție să pot satisface pe deplin pretențiile on. public în privința asta, din care cauză am lipsă de binevoitorul sprijin al on. public, pe care implorându-l, rămân

cu deosebit respect.

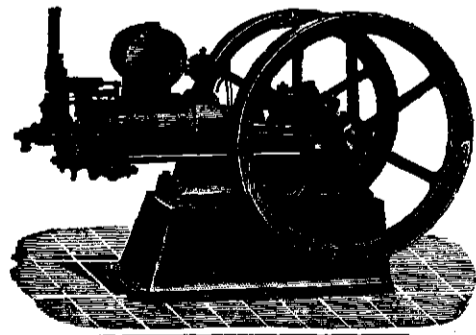
Szűsz Mór

cafegiu.

Dimineața cafea abonama, ori lapte la lună 6 cor. Mai departe se poate abona la ziar pentru preț d jumătate.

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.
Intreprindere de instalațiuni de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN

inginer privat.

318

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare de ori-ce sistem, deposit de reflectori, instalațiuni de băi și closete.

Executare specialista de reparațiuni de mașine și cazane.

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirianu.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

Imprumut de bani cu amortisare

de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 și 50 ani
 pe mosii . . . . . cu amortisare de capital și de interese corespunzătoare de 4⁰/₁₀₀ și 4¹/₂⁰/₁₀₀
 pe case în Arad . . . . . de 4¹/₂ — 4³/₄⁰/₁₀₀.
 Credit pentru zidirea de case noi.

Institutul pentru credit fonciar din Sibiu

m'a însărcinat singur pe subscrierul cu mijlocirea afacerilor de imprumutare în Arad, comitatul Aradului și în cercurile Gyula, Csaba, Bichis și Orosháza din com. Bichisului. 215

Imprumuturile institutului din Sibiu și până aici erau foarte căutate, iar în timpul din urmă tabelele au devenit atât de estive, încât sunt și de cât imprumuturile dela institutete din capitală mai considerabil de favorabile.

D'aci înainte mă voi nizu și mai mult să servesc publicul cu afaceri de imprumuturi cât se poate mai iute, punctual și mai prompt. Și până aici firma mea a fost cea mai solidă și recunoscută ca cea mai deamnă de încredere.

Spese anticipative nu sunt, ba anticipez și speșele de intabulare și îndeplinesc convertirile.

Representanța pentru mijlocirea de imprumuturi a institutului de credit fonciar din Sibiu a lui

SZÜCS F. VILMOS**ARAD, Boros-Béni-tér 22 szám.**

Primește pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili și demni de încredere.

Cereți catalogul de prețuri!

Telef. p. com. 395.

Telef. p. oraș 395.

Recomand

347

domnilor voluntari

magasinul meu de uniforme militare

din care ies cele mai

elegante și cele mai fine uniforme

pentru

— soldați de ori-care armament. —

Sugár József

croitor de uniforme pentru soldați și haine engleze pentru domni.

ARAD, Andrássy-tér 20 sz.

La cerere trimit în provincie pe încredințatul meu ca să ia măsură.

Cereți catalogul de prețuri.**LENGYEL GYULA**

lăcătar de zidiri.

Arad, Strada Vörösmarty Nr. 3.

Pregătește accesorii de fer pentru zidiri, grilaje pentru cimitire, mașine de fert în formă de masă și ori-ce fel de lucrare de lăcătar.

332

Cu stimă:

Lengyel Gyula.

Cursul pentru pregătirea mai departe a tinerilor al lui

CZOBOR OTTO, ARAD.

Pregătește pentru examenul de admisiune la obținerea dreptului de voluntariat.

În curs funcționează profesori de forță. De plasarea elevilor din provincie se îngrijește direcțiunea cursului. La cercări servește cu informațiuni

358

CZOBOR OTTÓ

conducătorul cursului.

— Kossuth-utca Numărul 41. —

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

341

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumii și lămpi de acetylen!

În atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emalarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopciare de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer ori mașini de cusut pentru odăi.

În atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.